

Objectiu bàsic (i quasi únic): «unitat de la llengua»

Abelard Saragossà
Universitat de València

*Per als intel·lectuals valencians,
que deuen sembrar
molta racionalitat
en el camp del valencianisme.*

Resum

L'article contrasta la concepció del valencianisme social dels anys trenta (objectius bàsics: *consciència de valencianitat i ús del valencià*; secundari: *coordinació lingüística amb balears i amb catalans*, §2) i la que ha predominat en la segona mitat del segle XX («la unitat de la llengua» com a objectiu fonamental; secundari: l'increment de l'ús). La reproducció i l'anàlisi d'un escrit de la segona concepció (§3) contribueix a explicar el grau d'incidència que ha tingut el valencianisme unitariste en les darreres dècades i, correlativament, impulsa a reflexionar per a deduir en què no hem actuat bé els valencianistes en la segona mitat del segle XX. L'objectiu de l'autocrítica és millorar alguna de les insuficiències per a incidir més en la voluntat de ser valencians i per a fer créixer el desig de recuperar l'ús públic del valencià.

Paraules clau: sociolingüística, recuperació d'un poble, recuperació lingüística, valencià, valencianisme, identitat, interferències ideològiques.

Abstract

This work compares the perception of the social Valencianism of the 1930's (basic aims: awareness of Valencianness and use of the Valencian language; secondary aim: linguistic coordination with the Balearic Islands and Catalonia, §2) with the perception that prevailed in the second half of the 20th century («the unity of the language» as a primary objective; the increase in the use of the language as a secondary objective). The reproduction and the analysis of a document from the second perception (§3) contributes to explain the relative degree of incidence that the unitarist Valencianism has had in the last decades and, correspondingly, it impels to reflect on the mistakes made by the Valencianism in the second half of the 20th century. The aim of self-criticism is to improve deficiencies in order to impact on the willingness to be Valencian and to grow the wish to recover the public use of the Valencian language.

Key words

Sociolinguistics, country's recovery, linguistic recovery, Valencian, Valencianism, identity, ideological interferences.

Sumari

1. Introducció
2. Marc evolutiu del valencianisme durant el segle xx
 - 2.1. Anys trenta: jerarquia en els objectius
 - 2.2. Canvis lingüístics en els anys quaranta
 - 2.3. Segona mitat del segle xx: canvis en els objectius
3. Un exemple de focalitzar «la unitat de la llengua»
 - 3.1. El document
 - 3.2. Poca consideració de la realitat valenciana
 - 3.3. Una expressió sentimental: «unitat de la llengua»
 - 3.4. Escola valenciana de qualitat sense identitat valenciana

- 3.5. La teulada abans que els fonaments i els pilars
- 3.6. Més «unitat de la llengua»
- 4. Conclusions

1 Introducció

Després de la destrossa general de 1939, els valencianistes que vàrem nàixer en els anys quaranta i els cinquanta (formats en els sixty i els setanta) no hem arrelat en la societat valenciana tant com volíem; i, sobretot, no hem incidit en el poble valencià en el grau en què desitjàvem. Una part de les causes d'eixes insuficiències deuen estar fora del valencianisme. Però un altra part deu ser interna. Si un moviment social no és autocrític, sol tirar tota la culpa als altres i, com a conseqüència, segueix incorrent indefinidament en els mateixos errors, fins a l'extinció del moviment. Per contra, un corrent social reflexiu busca quina part de la responsabilitat li correspon, de manera que pugua rectificar alguna insuficiència i, així, incrementar la incidència social.

La finalitat d'este article és molt modesta: reproduir i analitzar un document actual en què apareix una concepció que ha sigut recurrent en el valencianisme unitarista de la segona mitat del segle XX (§3), mentre que eixa ideologia era absent (o marginal) en el valencianisme social dels anys trenta. A fi de situar l'anàlisi dins de la història del valencianisme, dedicaré una secció a descriure factors de la concepció dels anys trenta (§2.1) i la transició cap a la ideologia de la segona mitat del segle XX (§2.2-§2.3). Finalment, el treball es preguntarà si hi ha relació entre la incidència del valencianisme predominant dels sixty i els setanta i les característiques trobades en el document analitzat (§4).

2 Marc evolutiu del valencianisme durant el segle xx

2.1 Anys trenta: jerarquia en els objectius

Els lectors d'Agustí Colomer (2007, *Temps d'acció. Acció Nacionalista Valenciana*) veuen com és, com es desplega i com va arrelant en la societat valenciana el valencianisme dels anys trenta que tenia en compte que, per a avançar, calia sumar persones a un projecte nacional atractiu. Certament, hi havia la convicció que la coordinació dels balears, els valencians i els catalans beneficia els tres pobles (especialment en l'àmbit lingüístic i en el cultural) i que, per tant, devia ser u dels objectius del valencianisme. Però pareix evident que els valencians no podem coordinar-nos amb ningú si el valencianisme no incidix primer en la societat. D'acord amb això, l'objectiu més bàsic dels anys trenta era augmentar (o recuperar) la consciència i la voluntat de ser valencians.

Convé insistir que parle dels valencianistes compromesos políticament, cosa que fa enfrontar-se a dos exigències ineludibles: en primer lloc, expressar idees (econòmiques, socials, culturals, lingüístiques) que siguen constructives i convincents per a una bona part de la societat valenciana; en segon lloc, tractar d'empeltar eixes idees en el cos social. En el camp de la ideologia, la identificació socialcristiana d'Acció Nacionalista Valenciana els feia repensar i adaptar a la societat valenciana propostes que venien de tres àmbits: del sindicalisme catòlic belga, dels partits germans de Catalunya (Unió Democràtica de Catalunya) i del País Basc (el Partit Nacionalista Basc) i del pensament social cristià (en particular, del personalisme comunitari). En el camp de la divulgació, destaquen els mitjans de comunicació (*El Camí i Acció*), la necessitat d'incorporar les dones al valencianisme, la creació de seccions esportives i la presència activa en el món de les festes populars. L'amplitud ideològica i la incidència social d'Acció Nacionalista Valenciana són els dos factors que m'han fet prendre com a base el treball de Colomer (2007).

En relació al valencià, la primera necessitat era fer créixer el seu ús públic, cosa que comportava crear mitjans de comunicació en valencià i que eixos mitjans foren llegits. Cal dir que el potenciament de l'ús del valencià estava unit a l'objectiu fonamental. Els valencianistes dels anys trenta procuraven que el valencià fóra percebut com a u dels components de la valencianitat, ja que d'eixa manera l'increment de la consciència i de la voluntat de ser valencians afavoririen l'ús del valencià. Resumim-ho:

1. Objectius del valencianisme social dels anys trenta. Font: *Acció Nacionalista Valenciana* (Colomer 2007)
 - a. Primer objectiu: augmentar (o recuperar) la consciència i la voluntat de ser valencians.
 - i. U dels components de la valencianitat: el valencià.
 - b. Segon objectiu: incrementar l'ús del valencià.
 - c. A mesura que el valencianisme avançaria en els objectius anteriors, convindria mirar si seria factible que les societats balear, valenciana i catalana acceptaren majoritàriament la coordinació (especialment la lingüística) entre els tres pobles.

En el camp lingüístic, aquella concepció valencianista partia dels principis de la Renaixença (Saragossà 1997: §3.2). En primer lloc, havíem de confiar en la llengua viva, que era la base de què calia partir. Com que llengua i parlants són inseparables, confiar en el valencià que parlem equival a confiar en el poble valencià, de la mateixa manera que malfiar-se de la nostra forma de parlar comporta malfiar-se de nosaltres mateixos. En segon lloc, calia recuperar la dignitat de la llengua clàssica. En tercer lloc, els intel·lectuals balears, els valencians i els catalans havien de procurar coordinar-se lingüísticament, operació que calia fer d'acord amb el primer criteri (respectant la llengua viva):

2. Principis lingüístics bàsics des de la Renaixença fins a 1939. Font: Saragossà (2007: §3.2)
 - a. Confiança en la llengua viva (que era el punt de partida).
 - i. Eixe principi equival a confiar en nosaltres mateixos, de la mateixa manera que malfiar-se del valencià parlat equival a malfiar-se dels valencians.
 - b. Recuperació de la dignitat de la llengua clàssica.
 - c. Respectant la llengua viva, els escriptors balears, els valencians i els catalans havien de procurar coordinar-se.

La unió dels criteris dits i la voluntat de ser escoltat i ser llegit fa evitar un perill temible en les llengües marginades socialment: els elitismes. Si separem el model de llengua que voldríem que fóra considerat cult i les necessitats de la comunicació pública; si no tenim en compte si la forma d'escriure és vàlida per als mitjans de comunicació (premsa, ràdio, televisió) i en general per als parlaments públics, difícilment elaborarem el model lingüístic que la societat valenciana necessita per a poder fer que la seua llengua pròpia ixca progressivament de la marginalitat social.

Els tres principis descrits són els que bateguen en la immensa majoria dels documents valencianistes dels anys trenta que anaven adreçats al públic general, foren de la dreta moderada, humanista i compromesa (com els d'Acció Nacionalista Valenciana) o foren de l'esquerra democràtica, com ara els redactors de *La Boatella* (3a). La majoria dels valencianistes de la república practicaven la mateixa concepció del valencià viu que prèviament havia tingut Joaquim Garcia Girona (Benassal, el Maestrat) i al cap de poc aplicaria el novel·liste alcoià Jordi Valor (que comença a formar-se i a escriure en els anys trenta, Perujo, 2007, 3b):

3. Exemples de confiar en el valencià popular
 - a. «Som valencians que per damunt de tot posem la nostra llengua pròpia, la que encara es manté pura als llavis del nostre poble treballador.» (*La Boatella. Butlletí de l'Actuació Valencianista d'Esquerra de Barcelona. Portantveu del País Valencià*. Número 1, 1935. Editorial)
 - b. Prèviament, havia tingut la mateixa actitud Joaquim Garcia Girona (*Seidia*, p. 8, 1920) i, al cap de poc, la practicaria Jordi Valor.

Els lectors que s'endinsen en la lectura de Colomer (2007, que conté moltes citacions generoses del període republicà) trobaran que la pràctica dels tres principis dits (2) desembocà en un valencià escrit digne, identificador com a valencians, assimilable i practicable en la

llengua oral pública. Aquell model lingüístic va ser codificat en la gramàtica de Sanchis Guarner, redactada al principi dels quaranta i publicada en 1950:

4. Valencià periodístic dels anys trenta
 - a. Model digne, identificador com a valencians, assimilable i practicable en la llengua oral pública.
 - b. Codificació gramatical: Sanchis (1950).

A fi que els lectors tinguen una mostra d'aquell valencià, he reproduït baix quatre fragments d'escrits d'Acció Nacionalista Valenciana (5a-d). Quan no hi havia acord, la revista devia deixar que cada col·laborador usara l'opció que preferira, ja que l'ús del valencià havia d'estar per davant de les divergències. En (5e), he posat un fragment d'un escrit firmat per una persona:

5. Mostres del model de llengua d'Acció Nacionalista Valenciana, tretes de Colomer (2007)
 - a. «Afirmem la llibertat i independència política del País Valencià. Emperò creguent que existix un nexa nacional superior per sobre dels distints estats polítics [...] aspirem a constituir una República federal amb tots estos països de forma que cap d'ells tinga ninguna hegemonia per sobre els altres [...] El nostre poble no accepta la designació de terres catalanes i de llengua catalana. Potser que amb una mica de manca de sentit científic per a designar esta llengua, estes terres i esta futura confederació està prenint cos al nostre país la paraula *Occitània*.» (Carta d'Acció Valenciana a Unió Democràtica de Catalunya, 1933; §4)
 - b. «No venim a defensar als que en realitat han estat els responsables *directes* dels fets d'Astúries, ni les crueltats i maldats realidades per les masses socialistes. Sí volem, però, fer vore la responsabilitat que alcança als que, podent evitar a temps la desviació moral dels malaventurats obrers que jauen baix la tirania socialista, no ho feren enduts per un fals egoisme que tan funestes conseqüències havia de portar-los.
 - i. »La lluita de classes que des de fa tants anys ha estat declarada a nostra societat, és essencialment demolidora, i enverinà els cors d'ambdues parts.
 - ii. »¿No hem vist encara, fa uns dies els crits de venjança i les reclamacions de durs escarments, sortint de [la] boca dels qui a hores d'ara prediquen la implantació dels principis cristians i parlen a tothora de les Encíclicues, quan ells mateix foren qui desoïren la veu de l'Església anys enrera, i aplegaren a dir-li al Papa Lleó XIII, el *Papa socialista*?
 - iii. »¿No podem vore en eixes mateixes persones que suara uns dies demanaven venjança i penes de mort uns culpables de que la ignorància, la falta d'una educació moral i d'un viure decorós envaira les llars dels qui, falts d'estes qualitats, han estat convertits en verdaderes feres humanes per haver arraigat en elles les idees extremistes predicades pels seus *redemptors*? («Responsabilitat i remei davant de la violència d'Astúries», *Acció*, 30, 1934, p. 6; §2)
 - c. «Les seculars batalles que han vingut sostenint els partits hegemònics valencians, dividits en dreta i esquerra amb tot un seguici d'odis, venjances i egoismes; i les lluites per monopolisar els càrrecs directors de la nostra vida política, no han permés un mínim de coincidències en l'aspecte valencianista que possibilitara la plasmació de la unitat

espiritual del nostre poble i que fera exigir als de fora casa el reconeixement de la nostra personalitat.

- i. »En les seues propagandes mai no han procurat la formació o el desvetllament de la consciència nacional del poble, encara que tots ho consignen com a una de les bases més importants de llur programa polític. Quan han propugnat, però, per una política racial valenciana, per una política patriòtica, han enlairat una bandera d'ocasió, sense cercar la consecució d'un ideal determinat; bandera que ha estat arriada quan l'ocasió ha passat o han canviat les circumstàncies. No han orientat la consciència ciutadana vers la creació d'un sentit de ciutadania valenciana.» («Acció Valenciana al poble valencià», *Acció*, 87, 1936, p. 1; §1)
- d. «Però des d'on segurament s'ha realitzat una tasca més eficaç és des de la Conselleria de Premsa, on funciona un Servei de Col·laboració que ha lliurat a la premsa comarcal durant els tres mesos que ha funcionat, més de cinquanta articles en la nostra llengua a nou periòdics comarcals. Així mateix, diversos periòdics nacionalistes dels diversos països peninsulars han parlat des de les seues planes dels nostres problemes mercés al Servei de Col·laboració de la Conselleria de Cultura, que s'ha preocupat a més de fer conèixer el nostre plet nacional a diverses nacionalitats europees per mitjà de la premsa.» («L'Assemblea General d'Acció Valenciana», *Acció*, 89, 1936, p. 3; §1)
- e. «Se'ns clausurà l'entitat, però no hem perdut un minut el contacte. Ni per un moment hem deixat d'actuar. Ací tenim a *Acció*; té nostre setmanari l'orgull de no haver deixat de comunicar-se ab els seus lectors. Clar que el nostre esforç ens ha costat. No cregau que hem estat parats. També hem treballat a la impremta, per a que nostre periòdic ixquera al carrer en estes dos darreres setmanes. Hem pogut complir, sabeu per què? Per la serenitat que hem tingut. Esta serenitat ompli nostres esperits i així no vàrem defallir. (P. Margarit, «Serenitat», *Acció*, 24, 1934, p. 1; §1)

2.2 Canvis lingüístics en els anys quaranta

Entre la concepció que predominà en la república i la dels anys sixty i setanta, hi han variacions importants. Però les arrels del canvi podrien estar en els anys trenta. En 1931, un jove català que posteriorment tindria molta influència en la conformació del català escrit va publicar un article en *Acció Valenciana*. Al cap d'una dècada, aquell jove (Ramon Aramon) seria el secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans durant quaranta-set anys (entre 1942 i 1989). Qui tinga interès per conèixer la ideologia lingüística del personatge pot consultar les descripcions que fan Joan Coromines (2006) i Sanchis Guarner en la correspondència entre ells, extractades en Taula de Filologia Valenciana (2012: §1.6-§1-8):

6. Fragments de l'article «Llengua literària i dialecte» (*Acció valenciana*, 20, p. 1-2, 1931), de Ramon Aramon
 - a. «El fet és que avui, en florir noves revistes i en intensificar-se el conreu de la llengua pròpia, hom ha topat amb el problema d'adaptar-se a la llengua literària que hi ha ja creada, o bé formar-se'n una de nova, tancadament, localment dialectalista. A València sembla que un criteri una mica estès és de basar-se en la llengua parlada a determinats llocs gens purs, i això dóna origen a aquelles horribles formes en *-xk-*, com LLIXCAU, VIXQUÉ, SOFRIXCA.»

- b. «Però, inclòs eliminant de la llengua escrita per la gent de València aquests localismes que cal combatre a ultrança, sembla que existeixi una tendència, per part de molts escriptors, a no abandonar les formes dialectals que poden recórrer en algun precedent de l'Edat Mitjana –o que no tenen un precedent, en la forma que avui els dona la llengua general–, com, per exemple: *meua, crega, porte*, etc., que els escriptors no dialectalitzants escriuen *meva, cregui, porti*.»
- c. «La qüestió que es posa és aquesta: ¿s'ha d'escriure *hòmens, puga, sofresca*, com feien els escriptors dels segles XIV i XV, o bé s'ha d'escriure *homes, pugui, sofreixi*, com han tendit a escriure els escriptors de diverses contrades que han col·laborat a la renaixença actual de la nostra llengua? ¿Quin dels dos camins és el que cal seguir? És una cosa que hauran de resoldre els escriptors que tinguin un veritable sentit de responsabilitat. Però és bo, tanmateix, de fer-los pensar, que una llengua de tendències dialectals, davant la llengua unificada que escriuen la gent del Rosselló, Principat i Balears, sempre serà en menys valoració d'aquella.»
- d. «I si volem que de debò la nostra llengua tingui una consideració com a llengua de cultura, cal saber renunciar a totes aquestes petites satisfaccions i adaptar-se a l'idioma tal com l'escriuen tots. En una paraula, cal saber desfer-se del llast dialectal per a lliurar-se totalment a la llengua literària.»

Quan u acaba de llegir l'escrit d'Aramon, veu que no apareix la qüestió més bàsica de totes: el valencià escrit dels anys trenta havia de ser digne, identificador com a valencians, assimilable i practicable en la comunicació pública, en la docència i en la premsa. Una tal absència no deu ser una casualitat, sinó una conseqüència de l'elitisme d'un sector dels autors noucentistes. Qui es sent lligat a la gent del carrer tendix a preguntar-se pels factors dits (identificació, assimilació i ús). Per contra, els qui consideren poc els parlants poden prescindir-ne fàcilment. L'absència dita comporta que l'article d'Aramon no va ben orientat. I, si u no mira al nord, difícil serà que no llauri tort. Mirem quina és la realitat.

La primera afirmació que troben els lectors és que formes clàssiques que el valencià ha mantingut i el català oriental ha canviat (com ara *que jo crega, que jo porte, hòmens*, etc.) serien «dialectals». En canvi, unes formes que eren recents i que encara no s'havien generalitzat per Catalunya ni per les Illes Balears (*cregui, porti, homes*, etc.) són considerades les pròpies de «la llengua literària». Totes eixes qualificacions no descansen en cap argument. Són, simplement, l'expressió del desig i de la voluntat de qui les fa.

Si les formes valencianes són condemnades quan són perduració de les clàssiques, encara ho seran més quan són innovacions, per molt regularitzadores que siguen. Així, mentres que les formes *sofreixo* i *que jo sofreixi* serien les pròpies de «la llengua literària» resulta que les formes *sofrixo* i *que jo sofrixca* serien «horribles» (6a). La unió dels dos camins descrits comporta que, si el valencià conserva la llengua clàssica, malament; i, si se n'aparta, també. Actue com actue, el valencià sempre ho fa malament.

Fins ara, hem vist unes propostes que tenen un efecte ben negatiu en la valoració del valencià. Però el tercer objectiu que troben els lectors d'Aramon supera els anteriors, ja que consisteix en estigmatitzar el valencià. Eixa finalitat es manifesta cap al principi de l'article. Aramon qüestiona el criteri fonamental de tindre en compte la llengua parlada i, per a fonamentar una tal exclusió, afirma que el valencià de «determinats llocs» no seria «gens pur». Com a exemple demostrador de la impuresa, posa «l'horrible -xk» de *sofrixca* (6a): una forma que esdevé clàssica en la segona mitat del segle xv (*sofreixca*) i que, en la fase següent

(*sofrixca*), culmina la regularització fonètica del present d'indicatiu de la tercera flexió és qualificada com a «horrible» Com adés, no hi han argumentacions: només desqualificacions.

Si el valencià sempre ho fa malament i si cal desconfiar del valencià viu, ¿quina és l'opció dels escriptors valencians? Ara, ja es veu a on apunten les operacions ideològiques d'Aramon: el camí que haurien de prendre els escriptors valencians és assumir completament el model del Noucentisme, imitar-lo de cap a cap. I, si no fem això, és senyal que som «localistes, tancats, dialectals» (6a), irresponsables (6c), incults (6d). Vallés Casanoves (2008: 370-381) ha descrit el marc específic en què aparegué l'article d'Aramon en *Acció Valenciana*. Ara bé, diria que eixe marc no anul·la les característiques bàsiques que fonamenten l'escrit. Sintetitzem-les:

7. Anàlisi de l'escrit d'Aramon

- a. L'autor no es preocupa per l'objectiu lingüístic més important: que els escriptors valencians practiquen un model lingüístic que, a més de ser digne, siga identificador com a valencians i apte per als discursos públics, per a la docència i per a la premsa.
- b. Propostes que fa:
 - i. Formes clàssiques que el valencià ha mantingut i el català oriental estava canviant (com ara *que jo crega, que jo porte, hòmens*, etc.) serien «dialectals».
 - ii. Formes recents que encara no s'havien generalitzat per Catalunya ni per les Illes Balears (*cregui, porti, homes*, etc.) serien les pròpies de «la llengua literària».
 - iii. Per molt regularitzadores que siguen, les innovacions valencianes són vistes com a «horribles formes».
 - iv. Estigmatització del valencià. Aramon afirma que el valencià parlat no seria «gens pur» (6a) i, en conseqüència, els escriptors valencians haurien de desconfiar del valencià viu.
- c. Fonament de les propostes: cap argument. Tot són (des)qualificacions.
- d. Finalitat de les operacions descrites: aconseguir que els escriptors valencians ignoren el valencià viu i imiten en tot el model català noucentista.

L'article d'Aramon no degué incidir gens en el valencianisme social dels anys trenta, que era creixent i expansiu, i estava relativament arrelat a la societat valenciana. En aquella època, els valencianistes que estaven en contacte amb el carrer pensarien, en el millor dels casos, que aquell article era llunàtic i incompreensible. Però, en la dictadura del general Franco, la situació era molt diferent a la republicana. El valencianisme havia perdut dos components fonamentals: la base social i els polítics. En concret, el moviment valencianista es reduïa a dos colles de poetes, els uns més populars (agrupats al voltant de Carles Salvador) i els altres més elitistes (a l'entorn de Xavier Casp). En un ambient en què el valencianisme estava a la vora de l'extinció, el programa d'Aramon va començar a obrir-se pas precisament pel factor que trobava més «horrible» (6a).

En 1949, l'editorial Torre (dirigida per Casp) decidí canviar per les clàssiques les formes *preferixc, que jo preferixca*, que s'havien usat des del final del segle xv fins a la gramàtica de Sanchis Guarner (que editaria Torre en 1950) passant per la Renaixença i el valencià del primer terç del segle xx. En una carta de Joan Fuster a Sanchis Guarner (Saragossà 2007: §4.3.1, 3), l'assagiste informa que la finalitat seria convergir amb Catalunya. Això no obstant, els poetes de l'editorial Torre no demanaven que Catalunya fera la mateixa substitució (canviar *preferexio* i *que jo preferexi* per *preferesc* i *que jo preferesca*). Eixa anomalia ètica (fer una exigència al valencià i no aplicar-la al català oriental) comportava un altre efecte negatiu: la impossibilitat d'assolir l'objectiu marcat (confluir en una flexió verbal unificada).

El canvi de *preferixc* per *preferesc* només era la punta de l'iceberg. L'estudi lingüístic dels poemaris de Casp dels quaranta verificaria l'afirmació anterior. Com a indicatiu, en 8 he posat unes quantes dades, que he tret de les primeres pàgines de tres obres publicades al final dels quaranta:

8. En la segona mitat dels quaranta, algun poeta es separa del valencià dels anys trenta. Exemples de Casp; obres publicades en 1948, 1949 i 1950
 - a. *Sota l'estil de cada vela* (p. 369), *sota sols lentíssims i estels àgils* (p. 440), etc.
 - b. *Com una flama massa lleial* (p. 370)
 - c. *Ets fidel a la teua veritat* (p. 371), *Ets entre el sol i la neu* (p. 521), etc.
 - d. *Aquest llibre el vaig començar amb la il·lusió de dedicar-te'l, i algunes d'aquestes poesies encara te les vaig llegir* (p. 430), *¿Hi hauria aquest desfici, Senyor, entre les oliveres? ¿Hi hauria aquesta pau, Senyor, entre les oliveres? ¿Hi hauria el precipici bessó d'aquest cel blau entre les oliveres, Senyor?* (p. 435), etc.
 - e. *I amb quina divina tristesa i serenor...* (p. 436)
 - f. *S'obliden de l'anyell, colomes arraulides* (p. 439)
 - g. *Com si l'ala d'un àngel els brindés una ploma* (p. 441)
 - h. *Als coixins d'endavant* (p. 441)
 - i. *Dins la mar esforçada de llur temple* (p. 441)
 - j. *Semblen crits* (p. 442) *I sembla anguniar-se el so* (p. 443), etc.
 - k. *Aquesta nit qui pensa* (p. 442)
 - l. *Ja li abelleix cantar* (p. 506)
 - m. *Per a dir l'alè impossible*
 - n. *Treure a besos els contorns* (p. 513)
 - o. *Per sobre l'instant del jorn* (p. 518)
 - p. *I així trobarem el bes / contra el que estàvem pensant, / car només es guanya el més / anant, anant... sempre anant!* (p. 518)
 - q. *Ens pren la xafogor de flama rara* (p. 520)

Encara que algun exemple pot no ser vàlid (com ara, Sanchis Guarner usava *llur* en aquella època), em pense que el conjunt de les dades empíriques demostra l'emergència d'un model lingüístic sensiblement diferent del que practicava el valencianisme majoritari dels anys trenta. Els canvis lingüístics esmentats (la substitució de *preferixc* per *preferesc* i els de 8) anaven tots en la línia de l'article de 1931 (6), i no pareix massa inversemblant afirmar que el model de llengua que acaba per adoptar Joan Fuster (que era u dels poetes de Torre) comportava la culminació de la proposta d'Aramon. De la ignorància tàcita (anys trenta) al seguiment pràctic (anys cinquanta i sixty).

En 1984, un sociolingüiste valencià (Lluís Polanco) va descriure, d'una manera ben clara, els efectes lingüístics negatius que havia tingut aquella evolució lingüística. L'alternativa que es derivava de la seua anàlisi era la de (9a):

9. Anomalies del valencià escrit dels sixty i els setanta: Polanco (1984). Alternativa:

- a. «La vehiculació coherent de la llengua codificada [...] hauria d'implicar [...] la preferència constant pels elements normatius més pròxims als usuals, per tal d'evitar traspasar el "llindar d'estridència" dels parlants valencians, que podem considerar molt baix i que és el pivot de la connexió amb prejudicis lingüístics que bloquejarien les funcions dels mitjans àudio-visuals.» (Polanco 1990: 39)

La reacció dels lingüistes valencians no va ser llegir els treballs de Polanco, aplicar l'alternativa (9a) si u estava d'acord o dir en què fallava l'anàlisi si hi havia desacord. Lamentablement, la resposta va ser la tercera possible: actuar com si les reflexions del sociolingüiste valencià no s'hagueren publicat. La conseqüència del silenci ha sigut la previsible: una part de les

característiques negatives descrites per Polanco en 1984 han continuat reproduint-se posteriorment en una bona part del valencià escrit.

Ben mirat, convindria mirar si, després dels anys sixty i seventy, no seguí estenent-se la proposta d'Aramon dins del valencianisme, com ara entre aquells que desconfien profundament del valencià viu. De fet, a força d'insinuar repetidament que el valencià seria un parlar corrupte (sobretot el central) s'ha incrementat tant la tendència a desconfiar de la llengua que parlem, que hui en dia no deuen ser gens escassos els valencians alfabetitzats que no tenen *gens ni miqueta* en compte la llengua viva: per a escriure, la base (*l'única base*) és la llengua que han llegit. Davant d'eixa actuació, ens podem preguntar si no era una de les dos metes finals que buscava Aramon en 1931.

Contat i debatut, hi ha un mitjà per a intuir quina és la vigència de la ideologia que comentem: observar si, a partir de 1983 (any de la restitució del valencià al sistema escolar), als alumnes valencians els han educat en la direcció de tindre interès, respecte i confiança en la llengua viva del seu entorn social. La informació que em donen els alumnes universitaris de filologia és que, en la seua formació, el valor del valencià viu és una inexistència.

2.3 Segona mitat del segle xx: canvis en els objectius

Els models de llengua i els models socials són inseparables, de manera que els canvis significatius en els models lingüístics van lligats en general a canvis importants en els models ideològics. Ací, em limitaré a opinar que, entre la concepció que predominà en la república i la dels anys sixty i seventy, hi han variacions en la jerarquia dels objectius. Allò que inicialment era un objectiu secundari (§2.1, 1c) anirà ascendint i, finalment, la unitat dels parlars balears, els valencians i els catalans acabarà per aparéixer sovint com a un objectiu fonamental. A més, la unitat lingüística seria tan important, que en una part dels escrits del valencianisme ennuvola els altres objectius. Reduïm-ho a un esquema contrastiu:

10. Contrast entre el valencianisme social de la república i el predominant de la segona mitat del segle xx
 - a. Anys trenta: la coordinació lingüística entre els balears, els valencians i els catalans és un objectiu secundari, ja que està supeditat a la recuperació de la consciència de valencians i a l'increment de l'ús públic del valencià.
 - b. Segona mitat del segle xx: la unitat lingüística dels parlars balears, els valencians i els catalans tendix a posar-se com a objectiu bàsic (i a voltes com a objectiu pràcticament únic).

Ara, ja tenim descrit el marc en què hauríem de posar l'article que tot seguit estudiarem.

3 Un exemple de focalitzar «la unitat de la llengua»

3.1 El document

L'article que he triat és recent, ja que això indica que la ideologia que estudiarem no es limita al final del franquisme i els anys huitanta i noranta. En (1d), hi ha una oració entre claudàtors sense sentit (comentada més avant, §3.4):

1. Títol: «Per la unitat de la llengua» (publicat en *elSingular*digital.cat 26-12-2011 i reproduït en *InfoMigjorn* 4-01-2012). Contingut:
 - a. «En commemoració del 79è aniversari de les Normes de Castelló, dissabte 17 de desembre es van organitzar durant tot el dia diferents actes públics i festius a la ciutat de Castelló de la Plana, al País Valencià, en els quals la Plataforma per la Llengua hi ha participat activament.
 - b. »Recordem que amb el nom de “Normes de Castelló” o “Normes del 32” es coneix l'acord que signaven, a Castelló de la Plana, el 21 de desembre 1932, representants del món de la cultura i del valencianisme polític i institucions culturals de tot el País Valencià, i

que certificava l'adopció amb lleus matisos de la reforma ortogràfica impresa al Principat per l'Institut d'Estudis Catalans, amb Pompeu Fabra al capdavant, i que s'havia materialitzat en les Normes ortogràfiques de 1913, i la Gramàtica catalana, del 1918. Les "Normes de Castelló" poden ser enteses en l'actualitat en dues direccions complementàries: per una banda, com un símbol de la unitat de la llengua; de l'altra, l'aposta per la normalitat de la llengua, ja que la codificació del català era un pas imprescindible perquè pogués acomplir la funció de vertebració de la societat de tot l'àmbit lingüístic.

- c. »Es tracta d'un fet de gran importància que cal recordar, celebrar i reivindicar. És per això que trobades i confluències dels darrers mesos han desembocat en la creació d'un espai de treball unitari a Castelló, on la Plataforma per la Llengua hi ha participat activament. Amb la implicació d'entitats cívic-cultural, com ara Acció Cultural del País Valencià (ACPV), Escola Valenciana o el Centre Excursionista de Castelló, fins a partits i sindicats, s'ha creat la plataforma Castelló per la Llengua.
- d. »A través d'aquesta plataforma s'ha impulsat una "Crida a la mobilització" amb reivindicacions bàsiques, d'entre les quals en destaquen algunes (no sé si és això el que volia dir, però és que la frase no tenia sentit [comentari inclòs en la versió publicada]). En primer lloc, "una escola valenciana, pública i de qualitat", ja que, en coherència amb la "funció clau de cohesió social" de l'escola, "la llengua dels valencians ha de ser-hi vehicular". En segon lloc, exigim la vehiculació "d'un espai comunicatiu conjunt per al conjunt de la comunitat de llengua catalana", en referència a la voluntat de reemprendre les emissions de TV3 i de possibilitar l'arribada d'IB3 al País Valencià; una reivindicació que s'articula amb la demanda d'un "Canal 9 digne, sense manipulació, que impulse la normalització del valencià i que es pugui veure arreu del nostre domini lingüístic". I, evidentment, en darrer lloc també es demana un compromís clar a les institucions pel reconeixement de la unitat de la llengua. Així doncs, l'objectiu de la "Crida" és sumar suports de la societat civil, particulars o entitats, a través d'adhesions que es recullen i publiquen al bloc de la plataforma.
- e. »Els actes que es van organitzar aquest dissabte són només el prelude dels que es preparen per l'any vinent, que se celebrarà el 80è aniversari de les Normes de Castelló. Una ocasió que caldrà aprofitar al màxim per reivindicar un cop més la unitat de la llengua.»

L'escrit és un article periodístic, de manera que podem esperar que no hi haurà el grau de coherència exigible a una treball científic. Però els escrits d'un mitjà de comunicació deuen tindre un objectiu i usar mitjans, que són reduïbles a dos: apel·lar a sentiments, o desplegar arguments. Per tant, podem fer una anàlisi que busque quin és el nord de l'article reproduït (1) i a quins mitjans recorre l'autor per a caminar cap a on vol arribar.

3.2 Poca consideració de la realitat valenciana

A causa del grau de formació que hi ha en la normativa lingüística, convé notar que el títol original de les anomenades molt sovint «Normes de Castelló» és «Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana» (document mecanografiat, datat en Castelló el 21 de desembre de 1932). En la primera edició (feta per l'ajuntament de València en la fira del llibre de 1933), el nom es simplifica, però manté quina part de la llengua afecten les normes: «Normes d'ortografia valenciana». Si els lectors no coneixen com a regla general el document i

l'anomenem exclusivament com a «Normes de Castelló», els induïrem a pensar que el document afecta el conjunt de la normativa lingüística (és a dir, la fonètica, la grafia, el lèxic i la sintaxi).

Començarem l'anàlisi de l'article (1) observant que el document de 1932 no seria un acord entre els intel·lectuals valencians per a recuperar l'ortografia històrica del valencià (Saragossà 2007: §8), deformada a partir de suprimir les institucions del Regne de València i excloure el valencià de l'ensenyament (*gent*, i no *chent*; *passar*, i no *pasar*; *any*, i no *añ*; *caixa*, i no *caisa*; *anava*, i no *anaba*, *dotze*, i no *dotse*). Fa la impressió que l'autor de l'article no pensa que l'acord de Castelló s'hauria redactat tenint en compte les normes d'ortografia de l'Institut d'Estudis Catalans per dos raons bàsiques: perquè les normes de l'Institut reproduïen bàsicament les nostres especificitats ortogràfiques medievals i perquè als valencians ens convenia coordinar-nos amb els balears i amb els catalans.

No, eixos no serien els motius. Les «Normes d'ortografia valenciana» no tindrien una motivació valenciana (i, per tant, interna al poble valencià). La causa seria externa (1b): importar unes normes de Catalunya («la codificació del català», expressió que comporta el conjunt de la normativa lingüística). Llevant la informació secundària de l'article periodístic, l'acord de Castelló consistiria per a l'autor en «adoptar la reforma ortogràfica de l'Institut d'Estudis Catalans, amb Pompeu Fabra al capdavant». Resumim-ho:

2. Motivació de les «Normes d'ortografia valenciana» segons l'autor de l'article: purament externa a la societat valenciana
 - a. Les Normes de Castelló importarien «la codificació del català».
 - b. L'acord de Castelló consistiria en «adoptar la reforma ortogràfica de l'Institut d'Estudis Catalans, amb Pompeu Fabra al capdavant».

Una volta que hem apartat la motivació interna i com a conseqüència hem fet que els valencians ens limitem a seguir els catalans, ho hem de justificar. ¿Per quina raó els valencianistes farien una operació tan estranya? Segons l'article que comentem, la resposta estaria en «la unitat de la llengua» (3a):

3. Primera justificació de les «Normes d'ortografia valenciana»: externa
 - a. «Les Normes de Castelló poden ser enteses en l'actualitat com un símbol de la unitat de la llengua».

Ara bé, els lectors no comprenen l'afirmació de l'article (3a). En efecte, si la llengua dels balears, dels valencians i dels catalans és la mateixa ¿per què els valencianistes de 1930 no haurien mirat el valencià i la història valenciana? El fet de no considerar la realitat valenciana ¿no implica la subordinació d'un poble a un altre?

La veritat és que l'article que comentem és escassament objectiu o argumentatiu. A mesura que avançarem, comprovarem que és una construcció purament ideològica (en el sentit negatiu que pot tindre eixe terme, Mas 2008: 201-202). En compte d'exposar fets i extraure deduccions dels fets, l'autor escriu paraules que per a ell tenen connotacions sentimentals positives, i probablement espera que els lectors també senten les seues emocions.

Cal matisar que, si les observacions i les deduccions que anem fent foren privatives de l'escrit que comentem, hauríem de convindre que l'anàlisi desplegada és excessiva i massa severa. Però el problema és que les característiques de l'article reproduït en 1 apareixen en molts altres escrits (jo diria que en centenars i centenars). A més, els autors d'eixos articles i els lectors que pensen com els autors estan convençuts que eixos escrits serien «científics», mentres que els qui no pensen com ells estarien assentats en creences acientífiques i en prejudicis.

Seguim avant en l'anàlisi. Les «Normes d'ortografia valenciana» tindrien una altra justificació (4a):

4. Segona justificació de les «Normes d'ortografia valenciana»: «vertebrar-nos» amb Catalunya

- a. Les Normes de Castelló serien «l'aposta per la normalitat de la llengua, ja que la codificació del català era un pas imprescindible perquè pogués acomplir la funció de vertebració de la societat de tot l'àmbit lingüístic».

Quan u veu l'afirmació de (4a), es pregunta per quina raó triar les normes d'ortografia de l'Institut d'Estudis Catalans implicaria «la normalitat de la llengua». Encara que en l'article hi ha a continuació un *ja que*, el contingut de l'oració subordinada explicativa («ja que la codificació del català era un pas imprescindible perquè pogués acomplir la funció de vertebració de la societat de tot l'àmbit lingüístic») no fonamenta el valor de l'oració principal. En realitat, l'afirmació que conté l'oració subordinada explicativa té poc té sentit per les raons que ara comentarem.

Una llengua és normal quan els seus parlants l'usen habitualment, tant parlant com escrivint, de manera que la normalitat està lligada a l'ús. En una llengua marginada en la seua societat, l'existència de normes (ortogràfiques i no ortogràfiques) és positiva, ja que fa que la recuperació vaja més de pressa. Així, els valencianistes dels anys trenta buscaren l'acord ortogràfic de Castelló perquè sabien que, amb una ortografia unificada, les publicacions valencianes tindrien més vendes i incidirien més en els lectors. Però és obvi que la recuperació d'una llengua depén fonamentalment de l'existència de moviments socials que han decidit usar una llengua en la seua vida quotidiana. Eixe és el cor de la recuperació de tot poble i de qualsevol llengua.

Ens trobem davant de la primera manifestació d'un contrast significatiu: l'article no parla pràcticament sobre l'ús públic del valencià (que és el factor central en la rehabilitació d'un idioma); en compte d'eixe tema bàsic, l'escrit fa pensar en una espècie d'halo sentimental al voltant de «la unitat de la llengua».

Deixant de banda la confusió conceptual entre l'ús d'un idioma i la normativa lingüística, els lectors de la citació de (4a) pensen que la finalitat del document de Castelló de 1932 deu ser sociopolítica, ja que el fet d'adoptar les normes d'ortografia de l'Institut d'Estudis Catalans tindria per a l'autor l'efecte de «vertebrar la societat de tot l'àmbit lingüístic». En eixa afirmació, tornem a trobar poca precisió conceptual: hauria de ser obvi que la vertebració social d'un territori és un objectiu sociopolític, el qual només es pot assolir igual que qualsevol objectiu sociopolític (amb moviments socials i amb institucions polítiques). El fet d'atribuir a unes normes d'ortografia «la vertebració de la societat de tot l'àmbit lingüístic» torna a mostrar el grau d'objectivitat i de coherència de l'escrit que analitzem.

3.3 Una expressió sentimental: «unitat de la llengua»

En l'apartat anterior, hem comentat que el document que estudiem és poc objectiu. Ens trobem davant d'un escrit en què l'autor associa expressions lingüístiques amb valors que no tenen (com ara el duo «Normes de Castelló» i «aposta per la normalitat»; o «codificació del català» i «vertebració de la societat de tot l'àmbit lingüístic»). Justament per això, l'escrit és, més que argumentatiu, ideològic (en el sentit dit, Mas 2008: 201-202).

El fet de substituir idees simples i clares per una ideologització confusa permet entendre el darrer paràgraf de l'article (1e):

5. Finalitat de celebrar l'aniversari de l'acord civil de Castelló
 - a. Quan celebrarem el 80 aniversari de les Normes de Castelló, l'objectiu serà «reivindicar un cop més la unitat de la llengua».

Segons les paraules que comentem, els valencians, davant de les «Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana», no hauríem de celebrar el fet d'haver superat divisions ortogràfiques recurrent a un mitjà tan civilitzat com és un acord social. Tampoc hauríem de congratular-nos perquè els escriptors de 1932 acabaren de superar la supeditació bàsica a l'ortografia del castellà. Ni hauríem de tindre en compte que l'acord de Castelló va nàixer perquè els escriptors valencians intuïen que en la República es podia produir un avanç important en la

recuperació de l'ús públic del valencià i que eixe procés seria més eficaç amb una ortografia unificada.

Totes les aportacions socials de les «Normes d'ortografia valenciana» (que són significatives de la maduresa que anava assolint el valencianisme) són absents de l'article que comentem. Unes aportacions que són, de cap a cap, valencianes. Quan actualment mirem l'acord ortogràfic de Castelló, no hem de vore valors socials del valencianisme; només hem de percebre la «la unitat de la llengua» (5a).

Des d'un punt de vista objectiu, eixa operació (mirar les «Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana» i percebre «la unitat de la llengua») no pareix que tinga sentit. Però el fet és que el llenguatge humà deu ser la realitat humana més racional que hi ha. Tant ho és, que en la comunicació lingüística té sentit tot (*absolutament tot*), encara que és factible que la consciència del parlant no sàpia quin és el sentit d'alguna de les paraules que diu. Eixa possibilitat no indica una contradicció, sinó una paradoxa. La causa que fa passar de la contradicció a la paradoxa és el fet que els discursos que elaborem no depenen només de la nostra consciència: també hi intervé el nostre inconscient. Eixe és l'origen de les afirmacions que, en dir-les, ens sap tant de mal haver-les dites. La intervenció de l'inconscient en l'elaboració dels nostres pensaments també justifica aquelles oracions que, encara que les hem dites, no sabem per què.

En el cas d'ara, el sentit de les paraules de 5 deu estar en les connotacions sentimentals que l'expressió «unitat de la llengua» té per a l'autor de l'escrit: com que valora les paraules per les connotacions amb què les associa (mireu 3 i 4), per a ell deu tindre un valor extraordinari dir que celebrar les normes de Castelló és «reivindicar la unitat de la llengua».

3.4 Escola valenciana de qualitat sense identitat valenciana

Només ens queda per analitzar el penúltim paràgraf de l'article (1d). En eixa part, pareix que la celebració de les «Normes d'ortografia valenciana» es tradueix en reivindicacions concretes, de manera que haurien de desaparèixer les paraules de valor fonamentalment sentimental. Mirem si són certs els dos vessants (reivindicacions concretes i ús de les paraules pel seu valor objectiu).

Deixant de banda el fragment entre parèntesis (que indica que algú ha volgut augmentar la coherència d'un escrit poc clar, «no sé si és això el que volia dir, però és que la frase no tenia sentit»), mirem quina és la primera reivindicació:

6. Primera reivindicació en la celebració de les «Normes d'ortografia valenciana»
 - a. El primer objectiu seria reivindicar «una escola valenciana, pública i de qualitat».

Com ja hem comentat, les «Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana» varen nàixer buscant la finalitat que hi ha en tota norma lingüística ben feta: facilitar l'ús públic d'una llengua. Eixe deu ser el primer motiu de celebrar l'acord civil de Castelló: potenciar l'ús públic del valencià. Però ja hem dit que l'ús de l'idioma no apareix pràcticament en l'article que comentem.

La primera reivindicació es centra en l'escola, que també és un objectiu ben important (no cal dir-ho). Això no obstant, diria que la forma de tractar eixe objectiu és poc adequada. Si afirmem que volem una escola més valenciana i de més qualitat, la immensa majoria de valencians hi estaran d'acord. En canvi, si diem que volem una escola valenciana i de qualitat donem a entendre que l'escola actual no és ni valenciana ni de qualitat. Per una altra banda, «una escola valenciana, pública i de qualitat» comporta que deixem fora de la realitat totes les escoles privades, que són una part alta de les escoles valencianes. Pareix obvi que les institucions públiques també han de regular les escoles privades.

Dins de l'escola, hi ha l'ús del valencià (7a). És l'única referència a la comunicació en valencià que apareix en l'article. ¿Per quina raó seria necessari recórrer al valencià en l'escola valenciana? Ací tenim la resposta de l'article:

7. Causa de reivindicar l'ús del valencià en l'escola valenciana: no estaria en la necessitat d'assentar la identitat valenciana
 - a. El primer objectiu seria reivindicar «una escola valenciana, pública i de qualitat, ja que, en coherència amb la funció clau de cohesió social de l'escola, la llengua dels valencians ha de ser-hi vehicular».

L'ús del valencià aprofitaria per a cohesionar la societat valenciana. Tots intuïm que això és cert. Però ho hem d'argumentar, ja que algú podria objectar que també podem cohesionar la societat valenciana usant el castellà (o l'anglès, si ja fóra una llengua coneguda). Crec que la resposta que ha de donar el valencianisme és la següent: difícilment cohesionarem una societat si no fem que tinga una identitat pròpia. Fins ara, l'ús del castellà no ha aprofitat per a crear una identitat valenciana. En canvi, el valencià pot ser molt útil per a eixe objectiu. Per tant, el fonament de demanar que l'escola valenciana use el valencià deu estar en la necessitat que respectem i potenciem la identitat valenciana.

El recurs a la valencianitat (a la consciència i la voluntat de ser valencians) és central en Sanchis Guarner, en Josep Giner i en el valencianisme anterior a 1939 (com es veu tan bé en Colomer 2007). En canvi, eixa apel·lació tendix a esvair-se de la ideologia que posa com a primera finalitat «la unitat lingüística», potser perquè ara el primer objectiu no és la recuperació del poble valencià, sinó «la vertebració de la societat de tot l'àmbit lingüístic» (4a). En conseqüència, és com si la identitat valenciana, la consciència de ser valencià i el mateix nom *valencià* destorbaren.

Davant d'eixe panorama, ho hem de notar: si prescindim de la identitat i la consciència de ser valencians, ¿en nom de què podem demanar l'ús del valencià? La resposta deu estar en la darrera citació (7a): com que no tenim un fonament objectiu, substituïm l'argumentació pel dogma (per molt que usem *ja que*). Enfront d'eixe panorama, hauríem de ser molt clars:

8. El valencià deu ser «llengua vehicular» per tres raons clares
 - a. En primer lloc, perquè és la llengua que respecta i reforça la identitat valenciana.
 - b. En segon lloc, l'escola valenciana ha de potenciar el valencià perquè és la llengua socialment dominada.
 - c. En tercer lloc, el valencià deu ser preferent en l'escola valenciana perquè és la forma d'assegurar-se un objectiu de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana: aconseguir que els alumnes aprenguen el valencià i el castellà.

3.5 La teulada abans que els fonaments i els pilars

Després d'haver tingut molt poc en compte l'ús públic del valencià i després d'haver tractat el tema de l'escola d'una manera poc adequada (6) i sobretot prescindint de la identitat i la consciència de ser valencians (7), el nostre article ja no té més arguments valencians. Per tant, celebrar l'acord social de Castelló és tornar a la idea de la «vertebració de la societat de tot l'àmbit lingüístic» (4a), ara amb la formulació «un espai comunicatiu conjunt per al conjunt de la comunitat de llengua catalana»:

9. Després d'una reivindicació pobra de l'escola, s'acaben els motius valencians per a celebrar l'acord civil de Castelló
 - a. «En segon lloc, exigim la vehiculació d'un espai comunicatiu conjunt per al conjunt de la comunitat de llengua catalana, en referència a la voluntat de reemprendre les emissions de TV3 i de possibilitar l'arribada d'IB3 al País Valencià.»

És obvi que, sempre que diversos pobles compartixen una llengua, la coordinació entre ells és positiva per a tots. També hem de tindre en compte que la coordinació ha de respectar la identitat de cada poble, perquè altrament tenim el perill de passar de la coordinació a la subordinació. Per una altra banda, pareix evident que, abans de la coordinació externa, està

l'estructuració interna (com hem comentat al principi, §2.1). Si no hi ha estructuració interna, un poble només pot fer una cosa: assumir la personalitat d'un altre poble.

Si mirem Canal 9 (i en general els mitjans de comunicació valencians) des de la perspectiva valenciana interna, la primera cosa que els hem de demanar no és que «vehiculen un espai comunicatiu conjunt per al conjunt de la comunitat de llengua catalana» (8), sinó que servixquen a la societat valenciana informant objectivament, cohesionant la seua identitat i augmentant la seua consciència de poble. Quan els valencians ja ens trobarem avançant pel camí de l'estructuració interna i la recuperació de l'ús públic del valencià, serà hora de decidir si volem coordinar-nos culturalment amb els balears i amb els catalans. Al meu entendre, el valencianisme ha de defensar la coordinació. Però, com en tota qüestió social, hem d'actuar democràticament. Pel que fa a l'article que estudiem, repetim-ho: l'estructuració interna sempre l'hem de tractar i sempre ha d'anar en primer lloc. Centrar-se en la coordinació sense ocupar-se de l'estructuració interna és com voler començar la casa per la teulada.

La poca atenció a les necessitats que tenim els valencians va unida a un tractament asimètric dels canals de televisió. TV3 i IB3 haurien de ser connectables en les Illes Valencianes, però es veu que Canal 9 no hauria d'arribar a les Illes Balears i a Catalunya, ja que la citació de 9 no ho esmenta. La proposta asimètrica no és nova: té molts anys de vida (tants com en té Canal 9). Per tant, l'article que comentem reproduïx l'actuació del passat. Les paraules que diu són les següents:

10. Causa del tractament asimètric de IB3, Canal 9 i TV3: no exposada
 - a. «una reivindicació que s'articula amb la demanda d'un Canal 9 digne, sense manipulació, que impulse la normalització del valencià i que es puga veure arreu del nostre domini lingüístic».

L'escrit afirma que Canal 9 no és una televisió digna. Certament, la televisió pública valenciana té deficiències: en té moltes. Però no és l'únic canal de televisió que en té. A més, hem de plantejar el tema d'una manera objectiva, no com si la nostra missió fóra ser l'oposició del partit que governa actualment en la Generalitat valenciana. La presència massiva de televisions en castellà (la majoria d'un nivell ben baix) aconsella que les televisions de les Illes Balears, de València i de Catalunya es puguen vore lliurement en els tres països.

3.6 Més «unitat de la llengua»

La conjuminació escassa amb la societat valenciana i la pobresa argumentativa ajuda a entendre que, després d'haver reivindicat la «unitat de la llengua» tres voltes (mireu 3 i 5, més el títol de l'article, 1), l'escrit torna a demanar-la. Quan l'autor ha tractat l'escola (6, 7) i «l'espai comunicatiu» (8, 9), afirma que l'acord ortogràfic de Castelló exigiria «el reconeixement de la unitat de la llengua»:

11. «Evidentment», després del títol (1) i de dos reivindicacions de «la unitat de la llengua» (3, 5) cal fer-ne una quarta
 - a. «I, evidentment, en darrer lloc també es demana un compromís clar a les institucions pel reconeixement de la unitat de la llengua.»

En l'any 2005, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua va aprovar un document que reconeix la unitat lingüística entre els parlars balears, els valencians i els catalans. I, com que eixa institució és oficial i forma part de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, resulta que el document és oficial. Però, amb això, no n'hi ha prou. Per a qui interpreta l'expressió que comentem amb connotacions fortament sentimentals, segurament no n'hi ha mai prou, d'unitat lingüística. En conseqüència, hem de demanar, incessantment, que les institucions valencianes proclamen ara i adés «la unitat lingüística».

Els lectors interessats per les tàctiques que següen els partits polítics de les Corts valencianes en relació al valencià, poden consultar l'estudi de Mas (2012) sobre els programes electorals i la manera de presentar-los en la televisió.

4 Conclusions

Una organització cívica democràtica elabora escrits per a instruir i per a convèncer els qui no pensen com ells. En canvi, l'article de periòdic que hem analitzat difícilment farà cap d'eixes dos funcions. Com a conseqüència de les anomalies serioses que conté (metodològiques i no metodològiques), més que atraure fa el contrari: separar més els qui no són valencianistes unitaristes (i cansar inútilment una part dels unitaristes). La veritat és que no és gens engrescador traure conclusions del document estudiat. Més que mirar-lo internament, podríem valorar-lo externament.

Seria molt positiu que algun sociòleg estudiara quina és l'amplitud que té la manera d'entendre el valencianisme que hem trobat en l'article. És a dir, en el valencianisme actual ¿quin tant per cent dels membres ha tingut una formació que respon a la d'Acció Nacionalista Valenciana (§2.1, 1: objectius bàsics: *consciència de valencianitat + ús del valencià*; secundari: *coordinació lingüística amb balears i amb catalans*) i quin percentatge es troba dins de la ideologia de l'escrit analitzat (§3.1, 1)?

Si el resultat fóra que la ideologia que ha predominat en el valencianisme de la segona mitat del segle xx és més o menys coincident amb la que ha eixit en l'article, ens hauríem de preguntar si, amb unes tals paraules i propostes, podem contribuir a presentar un projecte de societat valenciana que siga atractiu i desitjable per a una majoria del poble valencià; o si, pel contrari, actuant així afavorim que la immensa majoria dels valencians desconfie del valencianisme.

Per una altra banda, el camí que hem seguit fa sospitar que podem aplicar al moviment social del valencianisme l'observació que hem fet en el primer paràgraf (§1): una part de les causes que expliquen que durant les primeres dècades de la democràcia el valencianisme no haja incidit en la societat valenciana tant com esperàvem deuen ser internes. En conseqüència, hem de mirar què no hem fet bé per a anar rectificant i procurar incrementar la incidència del valencianisme.

A fi d'evitar interpretacions errònies, cal dir que l'autor de l'article analitzat és membre d'una entitat que en Catalunya està fent molt de bé per l'ús públic del català i que està contribuint a renovar positivament la ideologia del catalanisme. A més, eixa entitat també ajudarà probablement a incidir d'una manera favorable en la renovació de la ideologia del valencianisme unitarista. Per una altra banda, l'autor és una persona assenyada i ben intencionada. Des del punt de vista personal, eixes característiques són una disculpa per al redactor de l'article. En canvi, des de la perspectiva social les condicions dites impliquen que la faena de clarificació que cal fer dins del valencianisme és densa i profunda. Ben entés: la necessitat de formació i d'aclarir idees és forta si volem elaborar una interpretació de la societat valenciana i unes propostes socials que siguen atractives per a la majoria de valencians (com a mínim, per a aquells que no subordinen el sentiment de valencianitat al d'espanyolitat).

Realment, tots els sectors del valencianisme hem de reflexionar molt si volem ser més objectius i, sobretot, si volem que ens escolten cada volta més valencians quan proposem que a la nostra societat li faria molt de bé augmentar la identificació com a valencians i incrementar l'ús públic del valencià.

Bibliografia

ARAMON, Ramon (1931): «Llengua literària i dialecte», *Acció valenciana*, 20, p. 1-2.

«Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana» (1932). Document mecanografiat, datat en Castelló el 21 de desembre de 1932. Editat en 1933 per l'ajuntament de València com a *Normes d'ortografia valenciana*.

CASP, Xavier (2008): *Obra completa*. Editada per Ricard Bellveser, València, Generalitat Valenciana. Tres volums

COLOMER, Agustí (2007): *Temps d'acció. Acció Nacionalista Valenciana 1933-1936*. València, Denes.

- COROMINES, Joan (2006): *Epistolari Joan Coromines & Sanchis Guarner*. A cura de Josep Ferrer i Joan Pujadas. Barcelona, Curial.
- GARCIA GIRONA, Joaquim (1920): *Seidia. Poema valencià del principi de la reconquesta*, València, 1920.
- MAS, Josep Àngel (2008): *El morfema ideològic. Una anàlisi crítica dels models de llengua valencians*, Benicarló, Onada Edicions.
- MAS, Josep Àngel (2012): «El nom de la llengua i altres termes sociolingüístics en la campanya electoral per a les Corts Valencianes de 2011», *Terminalia* 6, p. 7-14. http://revistes.iec.cat/index.php/Terminalia/article/view/65799/pdf_366
- Normes d'ortografia valenciana*: mireu «Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana».
- PERUJO MELGAR Joan M. (editor) (2007): *Jordi Valor i Serra, el mestre que estimava les paraules: aportació lingüística, literària i llegendària*. Alacant, Universitat d'Alacant,
- POLANCO, Lluís B. (1984): «La normativa al País Valencià. Problemàtica i perspectives», *Problemàtica de la normativa del català. Actes de les Primeres Jornades d'estudi de la llengua normativa*, 1983. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 107-146.
- POLANCO, Lluís B. (1990): «Reflexions sobre el model lingüístic dels mitjans de comunicació valencians», *La llengua als mitjans de comunicació* (A. Ferrando, ed.), València, Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València, 25-50.
- SANCHIS GUARNER, Manuel (1950): *Gramàtica valenciana*. València, Torre.
- SARAGOSSÀ, Abelard (2007): *Reivindicació del valencià. Una contribució*. València, Tabarca Llibres.
- TAULA DE FILOLOGIA VALENCIANA (2012): «El valencià modern. Antecedents, formació, assoliments, propostes de millora i aplicacions socials», *Aula de Lletres Valencianes* 1, p. 25-82.
- VALLÉS CASANOVES, Santi (2008): *Acció Valenciana (1930-1931). La consciència desvetlada*. València, Acadèmia Valenciana de la Llengua.